

54 INHEMSK LITTERATUR.

Litteraturblad n:o 11, november 1858

VETERANEN. POETISK KALENDER. UTGIFVEN TILL FÖRMÖN FÖR 1808
ÅRS MEDELLÖSA KRIGARE. H:FORS 1858.

Det är billigt, att vi börja detta häfte under Julen med julgåfvorna, och en kalender har redan blifvit en sällsynt julgåfva.

10 Det är också glädjande förmåla, att den sällsynta gåfvan tager sig rätt vackert ut. Stora saker kan man af en kalender icke vänta. Den är en liten sak för sällskapskonserter, der de redan erkända talangerna uppträda, för att gifva det hela hållning, och de nybörjande och de ännu okände få tillfälle att göra sina första försök inför allmänheten. Den offentliga kritiken är mer eller mindre från sammankomsten utesluten. De äldre veta, att publiken är tacksam för deras bidrag. De yngre får sjelfva söka lyssna till den stämning, deras uppträdande väckt. Kritiken måste, om den låter höra sig, mot dem antaga denna stämmings ton och mindre uttala än antyda sitt omdöme. Det är först efter en längre bekantskap, den kan loforda utmärkande förtjenster, anmärka framstående fel.

20 Bland de äldre, som under kända signatyror bidragit, äro Runeberg, Cygnæus, Topelius, Törnégren, Lille, Lönnrot, Berndtson, von Qvanten. Det är nära nog alla de namn i landet, som gjort sig kända i den s. k. bundna stilen – och dock är underbarligen nog rikedomens så stor, att ännu några kända och äfven välkända saknas. Så Stenbäck – och då äfven Finskan fått rum i kalendern, Ahlqvist, Kiljander och Hannikainen – samt bland yngre flere.

30 Det är med ett visst vemod, man ser så många namn församlade på dem, hvilka för tjugtu till trettio år tillbaka sjöngo sin första sång, fulla af ungdomslust och glada förhoppningar, med en detta vemod motvägande glädje, man ser dem framstå i de nya namnens led, ännu sjelfva i dikten unga. Vi tala icke om Runeberg, som längesedan har patent på skaldens eviga ungdom. Men läser man de stycken, här finnas af de öfriga äldre, utan att se till signatyren, saknar man med föga undantag icke i dem ungdomsvittnesbördet, liflig känsla och fantasi; och det är ingalunda häri, man finner att deras sånger skilja sig från de öfriga i samlingen. Också är det eget att erfara, att främst de gamla funnit sig lifvade, att åt *Veteranen* egna dikter af fosterländskt innehåll. Så läser man här, utom »Soldatgossen» af *Rbg*, som med hvarje rätt börjar samlingen, »De sjuttio vid Demmin» och »Rosorna om våren 40 1808» af *F. C.*; »För femtio år» af *T**** – alla tre herrligt vackra sånger, till hvilka ännu sluta sig »Gregori Tigerstedt» af *F. B.*, och »Till en Finsk Veteran i Sverige» af *Lll*. I dikterna med ny signatur anslås samma ton i »Soldaten och Rekryten» af *F. M.* och »Åbo Slott» af *-s -l*.

Kärt är, att efter så många år här återfinna signatyrerna *Q.* under tvenne dikter: »De tre prinsessorna» och »Natalia» – såsom den fjerde. Den förra sången är en »Första Romans», ett fragment ur en längre dikt. I båda styckena är det också kärt att återfinna den talang, hvilken för ett årtionde tillbaka så lofvande uppträdde i den tidens kalendrar. 50 Kanske är det förra stycket något för uttänjdt; det senare är deremot medveten konstnärlighet afslutadt.

Bland de nya signatyren utmärka sig de redan anförda *-s -l* och *F. M.*, och främst de båda åberopade sångerna Åbo Slott samt Rekryten och Soldaten. Af förrnämnda författare innehåller kalendern ännu fem stycken, bland hvilka »Tiggaren» utmärker sig såsom

genomtänkt och afrundadt. Två till intentionen humoristiska hafva icke erhållit ett motsvarande utförande. *F. M.* har tillsamman fyra stycken, alla fördelaktigt vittnande om tanke i sången och om välde öfver formen. Nya signatyren äro äfven *O. D.*, under ett par lyckade öfversättningar af Horatius, och *-s -n* under ett par strofer »till *G.*» Slutligen har kalendern af utgifvaren, Hr *G. Lagus* (signatyren *gl.*) tre stycken, af hvilka »Jord och Himmel» företer en synnerligt skön tanke. Det tredje, det sista i kalendern, är en serie af fyra sånger, delar af en längre »dikt i tolf taflor, Olgerd af Lithauen». Det är litet illa beräknadt, att så der strö ut fragmenter. Läsarens njutning af dem måste alltid blifva half, då de endast af det hela kunna få sin rätta betydelse; och, hvad värre är, erfarenheten lärer, att diktaren förlorar glädjen vid sin dikt, då han gör allmänheten till sin förtrogne under sjelfva diktandet. Dock detta är författarens ensak. Den läsande, poesiälskande allmänheten är honom tacksamhet skyldig för den angenäma julgåfvan. Denna skulle utan tvifvel för sin egen skuld hafva framgång i bokhandeln. Dess bestämmelse, att förvärfva 1808 års veteraner en skärf, kan blott öka afsättningens hastighet.

10

DIKTER H. C. F. BORGÅ 1858.

20

Detta dikthäfte har redan någon tid varit i bokhandeln, och för de flesta af våra läsare torde det vara bekant. De sånger, det innehåller, äro icke få till antalet. De vittna också öfverhufvud om en redan mogen talang. Utgjutelser af en enkel, ren känsla, röra de sig för det mesta på det rent subjektivas gebit. Det är en känslans stämning för stunden eller en isolerad reflexion, framkallad af det ena eller andra mötande föremålet, som i dem uttalar sig.

Det torde vara en landskunnig hemlighet, att signatyren döljer en författarinna, förut berömligt känd genom sitt dramatiska författarskap, bland annat genom den i Sverige och här i Finland så ofta gifna och omtyckta »På gröna lund». Finland kan glädja sig af att numera hafva eröfrat denna talangfulla författarinna från grannlandet, till någon ersättning för de många förmågor, det från oss tillegnat sig, beröfvande fäderneslandet deras namns ära.

30

Vi skulle tro, att man af en skaldinna aldrig bör vänta någon slående tankarnes originalitet eller någon serdeles känslans styrka. Hennes ställning som qvinna gör det naturligt, att hon måste tänka icke blott på dikten och allmänheten, utan äfven på allmänheten och författarinnan. Hon måste lägga band på sin fantasi flygt och på sin känslas innerlighet, hvilka för en författare äro okända. Hon måste också sky det som en pretension, att stärka sin tanke till bedömandet af de objektiva förhållandena i samhälle och stat, af historiens tilldragelser och historiska personligheter. Icke heller kan hon låta sin reflexion fördjupa sig i spekulationens schakter. Hon kan icke heller gerna tänka sig in i dessa förhållanden så som en man, hvilken i dem ser sitt lifs bestämmelse, icke af dem uppröras, älska eller afsky, prisa eller fördöma såsom mannen. Det fält hennes sång omfattar, måste derföre under vanliga förhållanden blifva mer eller mindre inskränkt, och då dertill, såsom nyss nämndes, hennes fantasi och känslouttringar äro bundna, måste hennes dikt bedömas ur annan synpunkt än den manliga. Artigheten är här icke blott artighet utan rättvisa.

40

Vi behöfva icke tillägga, att dessa allmänna reflexioner icke i någon synnerlig mon påkallas af de ifrågavarande dikternas beskaffenhet.

50

Men det är säkert för första gången vi i detta blad haft glädjen anmäla dikter af kvinnlig hand. De äro såsom sagdt dessa dikter, hvad de kunna och böra vara, utgjutelser af en ren och fin känsla, uttalande mången sinnrik tanke i en liflig – om och icke djerf – fantasis drägt. Språket är rent och vårdadt, och versen behandlad med säker talang. Bland dem finnas flera, hvilkas skönhet väl uthärdar täflan, med, hvad i lyriken räknas till det bästa. Vi skola längre fram bjuda läsaren några profstycken.

10 Man kan tyvärr icke säga, att förläggaren utrustat boken just med någon serdeles omsorg eller smak. Pappret är blott passabelt; trycket mycket ekonomiskt, dessutom matt och blekt. Också tryckfel saknas icke.

SUOMALAISIA UUTELIOITA. TURUSSA 1858.

Finska litteraturen har icke blifvit alldeles lottlös på julbordena. För första gången har Finskan vågat sig in i en kalender. I *Veteranen* 20 nemligen finnas icke mindre än hela två Finska dikter, en öfversättning af Hektor's och Andromaches afsked ur Iliaden, och en imitation »Syksyllä», båda af Lönnrot. Om detta också i den bundna stilen är nog anspråkslöst, så har Finskan att bjuda på ett novellhäfte – och står i detta ringa framom den inhemska Svenska litteraturen.

Hvad mera är, dessa noveller äro, så vidt vi känna, med ett undantag Finskt original, och hvad som är det mesta, flertalet är läsbart och ett par äro i sitt slag utmärkta.

Till de sistnämnda räkna vi *Kuinka kappalainen toimeen tulee*, en förträfflig, ur naturen gripen och med berömlig poetisk konst genomförd skildring, som under årets lopp stått att läsa i *Sanomia Turusta*. 30 Det finnes i denna berättelse en episk stillhet och en finhet i skildringen, som icke nog kan lofordas, och som rör mera, än det mest lysande bild- och ordprål. En annan teckning, *Kuinka nuoresta vaimosta tuli kelpo ihminen*, finnes förut tryckt i *Lukemisia Kansalle*, men förtjenar det väl att i en fastare form bevaras. Ännu en tredje novell, *Kantele*, är icke utan förtjenst, ehuru den redan slår in på den moderna penningromanens gebit. Ett par andra, *Kankuri* och *Pappi ja pahantekiä*, öfversatt sann berättelse om prostens Arvidssons äfventyr med röfvaren Logren, höra till de läsbara. *Kolme Ylkämiestä* och *Intvetja* hade deremot gerna kunnat uteslutas ur samlingen. Undantager den bildade 40 läsaren dessa sistnämnde, skall han finna sin tid vid genomläsningen af detta novellhäfte bättre använd, än vid läsningen af de flesta originalnoveller, den Svenska litteraturen har att erbjuda. Vi böra icke sluta utan att uttala den uppriktigaste önskan, att den (eller de) författare, som skrifvit de tre förstnämnda novellerna, måtte fortfara. Den unga Finska litteraturen kan af så talangfulla författares verksamhet hafva endast gagn och heder.

50 KUVVELMIA 1808 VUODEN SODASTA SUOMESSA, ESITTELI OSK. BLOMSTEDT. 1:NEN OSA. HELSINGISSÄ 1858.

Detta häfte är ett aftryck af den serie framställningar från 1808 års krig, som fortgått i *Suometar* för innevarande år. Spalterna äro ombrutna och deraf har uppstått en liten bok in 16:o. Man har skäl beklaga denna ytterliga ekonomi i den första beskrifning öfver detta

krig på Finska språket – utom öfversättningen af Michailowski-Danileffski's relation den första i Finland utgifna öfverhufvud. Icke en karta, icke en enda fästnings eller bataljfältsplan åtföljer beskrifningen. Och hvar och en, som läsit en krigshistoria, vet väl, hvad den genom bristen på sådane hjälpmedel förlorar. Beskrifningen är dessutom Finsk; och om den med Svenska språket förtrogna läsaren i Montgomery's eller nyssnämnda Mich.-Danileffskis arbeten kan finna ersättning för bristen, så kommer deremot den Finska läsaren att vid läsningen stöka omkring i ett fullkomligt mörker.

Författaren, Hr Blomstedt, skrifver varmt och lifligt, men på lokalskildringen använder han icke mycken omsorg, och läsaren har så mycket svårare att göra sig någon föreställning om, huru det vid hvarje sammandrabbning tillgått. Så vidt vi kunnat finna, innehåller hans berättelse ingenting nytt, men han har med omsorg begagnat det förut offentliggjorda. Utan tid att noggrannare genomgå skriften hafva vi likväl på ett par ställen funnit förbiseenden, såsom då Hr B. låter Duncker vid Paukarlaks utom 200 trossvagnar, förespända med 2 à 3 hästar, taga »femhundra» artillerihästar, d. ä. det nödiga antalet för tre batterier ungefär, som lösa och lediga vandra landsvägen fram.

Den unga författaren har icke skäl att misstycka vårt omdöme, ty det måste grunda sig blott på tycke och smak. Men vi bekänna, att hans språk förefaller oss konstladt och derigenom tungt. Vi välja som exempel på måfå följande mening. »Lähettilään kautta anoessaan Gripenberg'iltä pääsöä hänen puheillensa ilmoitti hän ennakolta, mikä asia siinä tilassa tulisi tuumiteltavaksi, liittäin vielä lisäksi sen vakuu- tuksen, ettei hän puolestansa laisinkaan ollut edesauttanut Buxhöw- den'in julistusten levittämistä». Det är åtminstone icke något språk att vinna läsare med. Och man bör hafva nog mycket att säga, för att säga det i Taciti manér. Ännu ett exempel. Förf. säger: »Sandels ennätti perata viholliset Savosta» icke »Savonmaan vihollisista». I vår tanke skulle Förf. vinna derpå, att tillegna sig något af det lediga språket i här nyss förut anmälda *Uuteleoita*.

BILDER UR FOLKLIFVET. I. SKILDRINGAR UR NYLÄNDSKA SKÄRGÅRDEN, OTTO HÖIJER. HELSINGFORS 1858.

Längesen hade det kunnat vara tid, att hågen allmänna blifvit vänd till kännedom om eget land och folk. Man har väl spridda förarbeten dertill i goda sockenbeskrifningar. Men de lemna också blott en spridd kunskap, så länge detta material icke förbindes till landskapsbeskrifningar. Sådana erfordra visserligen, för att vara dugliga, icke ringa insigt och talang; men den förra kan med god vilja förvärfvas, och den senare kan icke vara så sällsynt, om den blott komme till medvetande om sig sjelf i arbetet för ett gagneligt mål.

Här anmälda skildringar äro icke af detta högre slag, som bygges på ett mera inträngande studium af natur, historie, yrken, folklynne, intellektuel bildning och seder. Men de utgifva sig också endast för »Bilder» ur folklifvet, och författaren har genom sjelfva titeln förbehållit sig rättigheten att, efter hvad tillfället erbjuder och hans lynne manar honom, teckna spridda bilder ur allmogens lif. Han har också en icke ringa talang att iakttaga och lifligt skildra, hvad som föregår omkring honom. Antingen det är företaget lynne eller riktig insigt i, hvad som ger skildringen lif, som gjort författaren till deltagare till och med i bränvinssmuggling, det bevisar i hvardera fallet för hans

fallenhet för dylikt bildmåleri. Samma »smugglarefärd», »frieriet» och »söndagen» äro isynnerhet lyckade bilder. Då skildringarne äro hållna i den lätta stilen och kunna räkna på ett större antal läsare, vore det väl, att författaren behållit en del af sina iakttagelser för sig sjelf. Litet mera omsorg hade kunnat göra en del bilder bättre. Reflexionerna äro också icke Förf:s starka sida.

10 Vi böra icke lemna oanmärkt, att Förf. anför äfven åtskilliga profstycken på Nyländska allmogens sånger. De synas lida af samma prosaism, som den nyare folksången öfverhufvud. Det är icke att klaga deröfver, att allmogen numera lånar konstpoesins alster. Folksångens tid är förbi, och lånet är utan tvifvel nu mera bildande, än allmogens egna rimmeri. Ett par af de anförda äro dock ganska vackra, ehuru t. ex. »Blommor och små blader» redan vittnar om en författare öfver allmogen i bildning.

Förf. har i företalet anmärkt, att i landet ingenting göres för att förskaffa den Svenska allmogen någon bildande läsning. Helsingfors Tidningar hafva upprepat denna klagan, ehuru föga skäl densamma har för sig. Svenska allmogen har redan länge haft en rik litteratur att tillgå, och äfven för närvarande saknas föga någon Svensk folkskrift i 20 landets boklädor. Tidningarne hafva också, tills för ett par tiotal år tillbaka, talat uteslutande Svenska språket. De hafva icke heller varit så höglärda eller djupsinniga, att de icke kunnat af allmogen läsas. Det är äfven bekant, att Svenska allmogen, såväl den Nyländska som den kring Åbo och på Åland, om icke allmänt likväl ganska mycket begagnat och begagnar den läsning, som står densamma till buds. För den har dessutom det administrativa och rättegångsspråket utgjort ett bildningsmedel, hvartill kommer, att ett större antal bildade egendoms- egare, med hvilka denna allmoge har språket gemensamt, lefver i södra 30 Finlands Svenska socknar. Till öfverflöd innehar samma allmoge kusten och står derigenom i lifligare beröring med städerna, äfven utlandets. Af det goda sker visst aldrig för mycket. Men det är föga att undra på, om man för närvarande mera uteslutande arbetar för den Finska allmogens bildning, hvilken saknat och för det mesta saknar alla ofvannämnde bildningsmedel. Med Svenska allmogen i Österboten står det, hvad läsning beträffar, sämre till. Och man kunde väl vänta, att på den Svenska hufvudorten derstädes, i Wasa, något skulle göras för behofvets afhjelpande.

40 BIDRAG TILL KÄNNEDOM OM FINLANDS NATUR OCH FOLK. 1:A OCH 2:A H. H:FORS 1858.

Vi hafva här åter ett nytt af Finska Vetenskaps societeten utgifvet arbete. Det utgör en fyllnad till den under titel: *Bidrag till Finlands naturkännedom, etnografi och statistik* utkommande samlingen, af hvilken tre häften under de två senaste åren lemnat pressen. Såsom titlarne angifva och innehållet utvisar, är det sistnämnda arbetet bestämdt för materialier till kännedom om eget land, det förra för genomförda afhandlingar och framställningar.

50 Första häftet af dessa bidrag innehåller »Historiska bidrag till Finlands Calendariografi» af F. W. Pipping. Benämningen Calendariografi betyder kalenderbeskrifning. Författaren, som så mycket sosselsatt sig med forskningar rörande Finlands litteratur, har derunder äfven fäst sin uppmärksamhet vid Almanacks-litteraturen och vid den betydelse, denna har för bedömande af bildningens ståndpunkt

isynerhet i förflutna tider. Läsaren har i Förf:s närvarande afhandling tillfälle att lära känna, huru intressant äfven ett skenbart så ringa ämne kan blifva, när det med sakkännedom och insigt behandlas. Afhandlingens mesta innehåll utgöres dock af en framställning af den första almanacksförfattarens i Finland verksamhet och öden, hvilka redan tidigare väckt så många forskares uppmärksamhet. Denna man var den beryktade Sigfrid Aron Forsius, som lefde i slutet af 16:de och början af 17:de seklet. Genom sin kärlek för »then ädla Stjernkonsten» och annan naturkunskap kom han i – icke alldeles oskyldigt – vanrykte såsom teckentydare och magiker och fick lida mycken teologisk anfäktelse. Förf. rättar på grund af sina forskningar flera tidigare misstag rörande Forsii lefnadsförhållanden och hans skrifter. Många af dessa omständigheter hafva också ett intresse öfver det personliga. Så t. ex. har det nog allmänt varit antaget, att Forsius för sin astrologi's skuld skulle undergått fängelse tillochmed tortyr. Förf. utreder, att fängelset berodde af politisk förföljelse, och gör det högst troligt, att någon tortyr mot F. icke existerat. Forsius ådrog sig förföljelsen genom, hvad han oskyldigtvis skrifvit, och hvaraf de uppsatte funno sig sårade. Den tidens geheimeråd hämnades icke blott med tidningspolemik.

Bidragens andra häfte upptages af en länge väntad: »Berättelse om femte brigadens af Finska armén krigsrörelser och operationer i Savolaks, Karelen, Öster- och Westerbotten åren 1808 och 1809», af Johan Jakob Burman, adjutant hos Brigadchefen, Öfverste Sandels.

Med deltagande läser väl hvar och en i detta land en sådan berättelse af ett ögonvittne. Men vi neka icke, att man skulle väntat mera nytt, än i denna berättelse verkligen finnes. Det allmänna af händelserna är genom föregående arbeten redan temligen konstateradt. Man skulle blott önska sig mera detalj. Men deraf innehåller Burman's berättelse åtminstone icke tillräckligt. Man finner i åtskilligt mera hos Montgomery, som dock skrifvit hela krigets historia. Icke heller finner man här något särskildt anfördt om de handlande personerna. Det är en enkel relation efter ordena och rapporterna ungefär.

Likväl lär man sig bättre känna tillgången i flera af Sandelska brigadens strider, förnämligast genom de bataljkartor som medfölja: två för Kuopio, en för Jynkkä, för Pulkkila, Idensalmi och Toivola. De äro tillika rätt vackra situationskartor. Utgifvaren Hr Robert A. Renvall har låtit dem rättas och förbättras på Landtmäterikontoret – vi vilja icke afgöra, om till sakens fördel. Man såge gerna, huru Sandels och hans män föreställde sig den verld, i hvilken de rördes, då antagligt är, att de af Burman sjelf ritade kartorna äro sådana de af honom, som fältmätnings-officer och adjutant, lades under Sandels ögon, och på grund af hvilka denne valde de uppställningar och anordnade de tåg, hvilka gjorde honom till krigets främsta härförare.

Något eget är, att Burman, hvilken eljest icke har att anföra något om personerna, som skulle likna ett bedömande, uttryckligen attesterar, att Sandel's i slaget vid Idensalmi var med i elden och visade »mod, contenance», »vanlig köld och verksamhet». Detta vittnar i sin mon om det stundom betviflade faktum, att i brigaden talades tvetydigt om Sandels mod, och att detta tal, såsom man uppgifvit, framförts till Sandels före slaget vid Idensalmi. De utom tjänsten jemngoda kamraterna kunde icke förstå, att Sandels såsom befälhafvare icke var berättigad ställa sig i värsta kulregnet. Det vore icke otroligt, att detta haft något sammanhang med Sandels så olycksbringande ord till

Duncker vid Hörnefors. Han skulle naturligtvis söka dem, som betviflat hans mod, bland de bästa i lägret; väl också möjligt, att desse sjelfve dertill gifvit någon anledning.

Författaren, Burman, ofta med beröm omtalad af Montgommery, stannade efter kriget i Sverige och avancerade före sin död (1824) till Major. Något godt har han i sitt slutord icke att säga om de Finska officerarens behandling i Sverige efter krigets slut. Han menar också, att avancementet vid Finska hären före krigets utbrott var trögt, emedan allt högre befäl tillskickades den från Sverige.

10

NATURKUNNIGHET FÖR SKOLOR OCH FAMILJEN. AF D:R GOTTHILF HEINR. v. SCHUBERT – I ÖFVERSÄTTNING AF G. A. A. OCH J. O. J. R. I. STJERNKUNSKAP. ÅBO 1858.

Äfven Svenska litteraturen har flera populära framställningar af detta slag dels i öfversättning, dels i bearbetning, dels i original. Det torde vara svårt att afgöra öfver den ena eller andras företråde. Innehållet är med föga afvikelse för ett mer eller mindre i allo detsamma. Framställningen åter beror af den krets, för hvilken den är ämnad. Den bästa för skolan i allmänhet torde vara Berlins läsebok. Att Fruntimmersskolan kan behöfva den litet utförligare, må vara. Dock synes den här anmälda hota att blifva alltför omfattande. För begagnandet i familjen har den en väsentlig brist – saknaden af kartor och plancher. I skolan kan man förskaffa sig dessa från annat håll. I familjen är det icke lika lätt. Oss synes det derföre oundgängligen nödvändigt, att förläggaren, låter sådane medfölja, om han vill förskaffa arbetet en större publik. Det torde väl också kunna anlitas i Fruntimmersskolan med urval nemligen af det nödvändigaste af dess innehåll.

Författaren är den berömda, gamla Schubert, författaren till »Drömmarnes symbolik», »Urverlden och fixstjernorna» m. m. Framställningen är således en lika insigtsfull som snillrik mans verk. Öfversättningen är också, såvidt vi funnit, med omsorg gjord och ledig. Tryckfel hafva i detta häfte insmugit sig, men utgifvaren lofvar, att framdeles hafva bättre omsorg.

De följande delarne af arbetet omfatta fysik, kemi, geologi. Vi äro öfvertygade, att öfversättningen skall finna talrika läsare – men afbildningar höra nödvändigt dertill. Ref. har icke sett originalet. Men skulle fysiken innehålla för litet af, hvad man kallar »jordens fysik», vore det väl betänkt att fylla bristen från annat håll och – ännu engång – foga fysikaliska kartor dertill. Sådana kunna icke blifva alltför dyra. Det vore i dem icke fråga om vetenskaplig noggrannhet och fullständighet. Endast det nödvändiga, hvarförutan en naturbeskrifning hvarken intresserar eller förstås, är för ändamålet behöfligt.

J. V. S.

55 AD NOTAM.

50 *Litteraturblad n:o 11, november 1858*

Bladets läsare känna, att vi icke gifvit minsta anledning till det grofva anfall, hvarmed Herr baron R. Wrede (R. W.) i Finl. Allm. Tidning hemsökt oss. Vi hafva om inrättandet af ett institut för skogsskötsel i landet icke fällt något omdöme. Vi hafva icke heller yttrat något